

Dumitru BELDIMAN

Colecția STUDIA DOCTORALIA

Directorul colecției

IPS Prof.univ.dr. Irineu Ion POPA

Director al CSUD - IOSUD

Universitatea din Craiova

COMITETUL ȘTIINȚIFIC

Prof.univ.dr. Bădică Costin, Școala doctorală „Constantin Belea” a Facultății de Automatică Calculatoare și Electronică

Prof.univ.dr. Burlea Șchipoiu Adriana, Școala doctorală de Științe Economice

Prof.univ.dr. Cosmulescu Sina Niculina, Școala doctorală de Ingineria resurselor animale și vegetale

Prof.univ.dr. Damean Sorin Liviu, Școala doctorală de Științe sociale și umaniste

Prof.univ.dr. Dumitru Nicolae, Școala doctorală ”Academician Radu Voinea” a Facultății de Mecanică

Prof.univ.dr. Enache Sorin, Școala doctorală de Inginerie electrică și energetică

Prof.univ.dr. Gautier Laurent, Université de Bourgogne, Dijon, Franța

Lector univ.dr. Matei Andaluzia Cristina, Școala doctorală de Științe

Prof.univ.dr. Matei Gheorghe, Școala doctorală de Științe Economice

Prof.univ.dr. Mazilu Mirela Elena, Școala doctorală de Științe

Prof.univ.dr. Micu Sorin, Școala doctorală de Științe

Prof.univ.dr. Mitrea Ion, Școala doctorală de Ingineria resurselor animale și vegetale

Prof.univ.dr. Ocoleanu Ticu Nelu, Școala doctorală de teologie ortodoxă „Sfântul Nicodin”

Prof.univ.dr. Otovescu Dumitru, Școala doctorală de Științe sociale și umaniste

Prof.univ.dr. Olteanu Gabriel, Școala doctorală a Facultății de Drept

Prof.univ.dr. Panea Nicu, Școala doctorală „Alexandru Piru” a Facultății de Litere

Prof.univ.dr. Petre Nicolae, Școala doctorală de Inginerie electrică și energetică

Prof.univ.dr. Răducanu Ruxandra, Școala doctorală a Facultății de Drept

Prof.univ.dr. Selișteanu Dan, Școala doctorală „Constantin Belea” a Facultății de Automatică Calculatoare și Electronică

Prof.univ.dr. Spulbăr Cristi Marcel, Școala doctorală de Științe Economice

Conf.univ.dr. Stan Răzvan, Școala doctorală de Teologie ortodoxă „Sfântul Nicodin”

Prof.univ.dr. Tarniță Daniela, Școala doctorală ”Academician Radu Voinea” a Facultății de Mecanică

Prof.univ.dr. Teodorescu Cristiana-Nicola, Școala doctorală „Alexandru Piru” a Facultății de Litere

Dumitru BELDIMAN

**FINANȚAREA DEZVOLTĂRII
REGIONALE: MODALITĂȚI
DE OPTIMIZARE**

**EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2021**

Referenți științifici:
Prof.univ.dr. Marin Oprițescu
Prof.univ.dr. Gheorghe Matei

Copyright © 2021 Editura Universitaria
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BELDIMAN, DUMITRU

Finanțarea dezvoltării regionale : modalități de optimizare / Dumitru
Beldiman. - Craiova : Universitaria, 2021
Conține bibliografie
ISBN 978-606-14-1758-2

332.2

© 2021 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

MOTTO

„Indiferent cât de frumoasă e strategia, ar trebui din când în când
să ne uităm la rezultate.”

Winston Churchill

Soției mele Ramona-Iuliana și copiilor noștri:
Ciprian-Dumitru și Matei-Ioan.

Prefață

Consider că, de regulă, este un privilegiu, în același timp o misiune dificilă să scrii prefața la o carte. Cu atât mai mult pentru mine, lucrarea de față fiind rezultatul ce nu poate fi de nimeni contestat, al cercetării sistemetice, minuțioase a unei teme ce se poate integra în gama celor de elită, dar destul de delicate a științei economice și nu numai, demers întreprins pe parcursul mai multor ani de exercițiu intelectual de către domnul Dumitru Beldiman, doctor în domeniu finanțelor.

Problematica dezvoltării regionale și a mecanismelor de finanțare a acesteia, ca parte esențială a sistemului complex și adaptabil care este economia, constituie un teren fertil de investigare dinamică, incitantă, cum afirmă autorul, nu numai pentru mediul academic, dar și pentru mediul de afaceri tot mai fluid și eterogen în contextul fenomenului globalizării societăților contemporane.

Angajându-se temerar în studiul atent și îndeosebi riguros al acestei problematici, intrând în dialog cu prestigioși cercetători și autori de lucrări fundamentale și aplicative din domeniu, autorul tratează în lucrare de o manieră eseistică subiecte esențiale ale vieții economice, cum sunt universul dezvoltării regionale, arhitectura politicii de regionalizare promovată de instituțiile abilitate din România, precum și experimentele autohtone în crearea și utilizarea unor instrumente de finanțare de transmitere a politicii de dezvoltare regională, substituind cu opinii afirmatiile categorice și conferind soluțiilor avansate valoarea unor ipoteze.

La prima vedere, cartea pare a fi rezervată economiștilor de strictă specializare, dar lectura ei cu răbdare, cu deschidere spre decodificarea fenomenelor economice aparent complicate poate trezi, totuși, interesul unui cerc mai larg de actori ai economiei. De aceea, recomand cartea nu celor care caută refugiul unei destinderi efemere, ci tuturor celor care având conștiința dezvoltării regionale și, mai ales a semnificației suportului financiar al acesteia, sunt dispuși să identifice idei, concepte, modele și sugestii utile autorității lor.

În acest context, cred că sunt pertinente și riguros argumentate opiniile autorului cu privire la adaptarea strategiilor de dezvoltare la noile provocări, cu incidențe majore în plan macro și micro economic, ca și la provocarile de ordin teoretic și practic pe care le ridică tot mai stringent

accesul României în organismele de elită ale Uniunii Europene, îndeosebi în cele care guvernează zona EURO.

Aș sublinia, nu în ultimul rând, că această valoroasă carte se bazează pe teza de doctorat a domnului Dumitru Beldiman „Mecanisme de finanțare a dezvoltării regionale: strategia adoptată de România”, care a întrunit sufragiul unor consistente aprecieri din partea comisiei de evaluare, având în componență economiști autohtoni de marcă, între care prof. univ. dr. Vasile Cocriș și prof. univ. dr. Ovidiu Stoica.

Prof. Univ. dr. Marin Oprițescu

LISTA ABREVIERILOR

ADR	Agenția de Dezvoltare Regională
AID	Asociația Internațională de Dezvoltare
AGMI	Agenția de Garantare Multilaterală a Investițiilor
AM	Autoritatea de Management
BM	Banca Mondială
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare
BCE	Banca Centrală Europeană
BNR	Banca Națională a României
CDI	Cercetare, Dezvoltare și Inovare
CE	Comisia Europeană
CEE	Comunitatea Economică Europeană
CDR	Consiliul de Dezvoltare Regională
CFI	Corporația Financiară Internațională
CNDR	Consiliul Național de Dezvoltare Regională
CIRCDI	Centrul Internațional de Reglementare a Conflictelor din Domeniul Investițiilor
CSNR	Cadrul Strategic Național de Referință
CSNMNL	Câștigul Salarial Nominal Mediu Net Lunar din Industrie
IND	
DG REGIO	Direcția Generală pentru Politică Regională
DLAF	Departamentelor de Luptă Antifraudă
EUROSTAT	Biroul de Statistică al Comunităților Europene
EXP	Valoarea Exporturilor din România
FC	Fondul de Coeziune
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FEI	Fondul European de Investiții
FEOGA	Fondul European pentru Orientare și Garantare în Agricultură
FEP	Fondul European pentru Pescuit
FEPAM	Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime
FSE	Fondul Social European
FESI	Fondurile Europene Structurale și de Investiții
FNGCIMM	Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii
FMI	Fondul Monetar Internațional

GBM	Grupului Băncii Mondiale
INS	Institutul Național de Statistică
IMG	Impozitele Medii pe Gospodarie
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
IVCAI	Indicele Valoric al Cifrei de Afaceri din Industrie
JASPERS	Asistență comună pentru sprijinirea proiectelor în regiunile europene
JEREMIE	Resurse europene comune pentru microîntreprinderi și IMM-uri
JESSICA	Sprijin european comun pentru investiții durabile în zonele urbane
JASMINE	Acțiune comună de sprijinire a instituțiilor de microfinanțare din Europa
MFE	Ministerul Fondurilor Europene
MLPDA	Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației
NUTS	Nomenclatorul Comun al Unităților Teritoriale de Statistică
OLAF	Oficiul European de Luptă Antifraudă
PAC	Politica Agricolă Comună
PE	Parlamentul European
POAT	Programul Operațional Asistență Tehnică
POC	Programul Operațional Competitivitate
POCU	Programul Operațional Capital Uman
PODCA	Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative
POIM	Programul Operațional Infrastructura Mare
POPAM	Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime
POR	Programul Operațional Regional
POSCCE	Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice
POS DRU	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
POS Mediu	Programul Operațional Sectorial Mediu
POST	Programul Operațional Sectorial Transport
PDR	Programul de Dezvoltare Regională
PIB	Produsul Intern Brut
PND	Programul Național de Dezvoltare
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
SDL	Strategia de Dezvoltare Locală
TCE	Tratatul Uniunii Europene
UE	Uniunea Europeană
UE28	Cele 28 state membre ale Uniunii Europene
VAB IND	Valoarea Adăugată Brută din Industrie

VAB SA	Valoarea Adăugată Brută a Sectorului Agricol
VAB SC	Valoarea Adăugată Brută din Sectorul Construcții
VAB SPNP	Valoarea Adăugată Brută a Serviciilor Publice
VAB SP	Valoarea Adăugată Brută a Servicii de Piață
VE	Valoarea Exportului
VSC	Valoarea Serviciilor Comerciale
VTMLG	Veniturilor Totale Medii Lunare pe o Gospodarie
YEI	Inițiativa privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor
ZE19	Zona Euro

INTRODUCERE

După cum este cunoscut, necesitatea absorbției fondurilor europene de către România este determinată în primul rând de depășirea stării generale în care se află economia românească în acest moment. Începând cu anul 2007, România a beneficiat, prin intermediul politicii de coeziune, de fonduri europene puse la dispoziție de Uniunea Europeană, în vederea dezvoltării regionale. Din anul 2007 până în prezent, în calitate de stat membru al Uniunii Europene, statul român a trecut prin două exerciții financiare în cadrul cărora a beneficiat de oportunitatea oferită de fondurile europene. Primul exercițiu financiar a fost aferent perioadei 2007-2013, acesta fiind finalizat din punct de vedere al plăților la data de 31.12.2016. Al doilea exercițiu financiar a început din anul 2014 și se va termina la 31.12.2020, însă plățile aferente proiectelor, ale căror contracte de finanțare au fost semnate în perioada 2014-2020, se vor putea face până la data de 31.12.2023. Practic, efectele fondurilor europene aferente exercițiului financiar 2014-2020 absorbite de România, în mod teoretic, se vor putea observa începând cu 01.01.2024. Trebuie precizat că între timp România a negociat acordul de finanțare cu Uniunea Europeană referitor la noul exercițiu financiar 2021-2027.

În ceea ce privește scopul strategiei de dezvoltare regională a Uniunii Europene aferent exercițiului financiar 2021-2027, se poate preciza că acesta va rămâne același pe care l-au avut strategiile aferente exercițiilor financiare 2007-2013 și 2014-2020, respectiv dezvoltarea regională a statelor membre prin eliminarea sau măcar atenuarea disparităților de ordin economic, social, teritorial și cultural, existente între regiunile din Uniune Europeană. Analizând strategiile de dezvoltare regională ale Uniunii Europene, aferente celor trei exerciții financiare, chiar dacă scopul urmărit de acestea a fost și va rămâne în continuare același, cu privire la obiectivele generale ale acestor strategii, nu se poate afirma același lucru. În ceea ce privește obiectivele strategiilor de dezvoltare regională aferente celor trei exerciții financiare se poate preciza faptul că acestea au fost adaptate de la o perioadă de programare la alta, în funcție de nevoile de dezvoltare identificate de fiecare stat membru, în vederea atingerii scopului comun, respectiv dezvoltarea regională, astfel:

●conform **Orientărilor Strategice Comunitare 2007-2013**¹, obiectivele strategiei de dezvoltare regională au fost reprezentate de: „Investiții și ocuparea forței de muncă, Cunoaștere și inovație, Ocuparea forței de muncă, Coeziune teritorială și cooperare”;

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:g24230&from=RO>, website accesat la data de 02.05.2017.

● în cadrul **perioadei de programare 2014-2020**, politica de dezvoltare regională a promovat o nouă viziune economică urmărind scoaterea Uniunii Europene din criză. Această viziune a promovat ideea de economie inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Astfel, conform *Strategiei Europa 2020*², obiectivele politicii de coeziune au fost reprezentate de: „creștere inteligentă: dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare; creștere durabilă: promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, ecologice și mai competitive; creștere favorabilă a incluziunii: promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă care să asigure coeziunea socială și teritorială.”.

● referitor la strategia de dezvoltare regională aferentă **noii perioade de programare 2021-2027**, se poate preciza că aceasta va viza cinci obiective, dintre care primele două vor viza cel mai mult investițiile în dezvoltare regională, respectiv³:

„✓ o Europă mai inteligentă, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii;

✓ o Europă mai verde, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice;

✓ o Europă conectată, cu rețele strategice de transport și digitale;

✓ o Europă mai socială, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate;

✓ o Europă mai apropiată de cetățenii săi, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE”.

Având în vedere cele menționate, consider că nimeni nu poate contesta actualitatea temei de cercetare propusă a fi dezvoltată în prezenta lucrare, intitulată **„Finanțarea dezvoltării regionale: modalități de optimizare”**. Astfel, prin prezentul demers științific, mi-am propus să scot în evidență modul în care România a reușit să își adapteze strategia cu privire la mecanismele de finanțare a dezvoltării regionale, ținând cont de necesitățile identificate la nivel național, dar și de prioritățile impuse de Uniunea Europeană prin intermediul politicii de coeziune. Analiza propusă a fi realizată în prezenta lucrare va consta într-o cercetare de detaliu. Practic, în cadrul cercetării, în afară de evaluarea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării regionale, care reprezintă esența demersului științific, mi-am

² COMUNICARE A COMISIEI EUROPA 2020, O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, Bruxelles, 3.3.2010, COM(2010) 2020 final.

³ <https://www.fonduri-structurale.ro/2021-2027>, website accesat la data de 02.03.2020.

propus să analizez și să evaluez și alți factori, fără de care, consider că, procesul de dezvoltare regională din România nu s-ar putea realiza, respectiv:

- primul factor analizat, în acest sens, este reprezentat de modul în care universul dezvoltării regionale a fost perceput de către România, ținând cont în primul rând de importanța regiunilor în procesul de dezvoltare regională, precum și de impactul politicii de coeziune a Uniunii Europene asupra cadrului normativ al politicii de regionalizare din România;

- un al doilea factor important, care va fi abordat în prezenta cercetare, este reprezentat de modul în care au fost adaptate obiectivele politicii de regionalizare din România, ținând cont de evoluția cadrului instituțional, instrumentele de care beneficiază strategia de dezvoltare regională la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivelul României, precum și de noile provocări cu care se confruntă majoritatea statelor membre;

- al treilea factor analizat se referă la importanța bugetului public în dezvoltarea regională a României, plecând de la premisa că un buget public de o bună calitate contribuie la creșterea economică pe termen lung, aspect care evidențiază faptul că bugetul public național și local reprezintă o importantă sursă de finanțare ce poate asigura sustenabilitatea financiară a dezvoltării regionale din România;

- cel de-al patrulea factor care va fi subiectul cercetării se referă la importanța implicării instituțiilor bancare în procesul de dezvoltare regională, plecând de la premisa că acestea joacă un rol deosebit de important în finanțarea dezvoltării regionale. În acest sens, analiza va fi concentrată pe modul în care instituțiile bancare au reușit să se adapteze, astfel încât să poată să se implice în procesul de absorbție a fondurilor europene de către România, evidențiind paleta de servicii și produse bancare oferite, modul de gestionare a riscurilor pe care le implică creditele care vizează dezvoltarea regională și implicarea instituțiilor financiare internaționale în procesul de dezvoltare regională.

Cu alte cuvinte, prin acest demers, am urmărit să evidențiez necesitatea înțelegerii, dezvoltării și eficientizării continue a strategiei adoptată de România cu privire la mecanismele de finanțare a dezvoltării regionale.

În ceea ce privește alegerea acestui subiect de reflecție și temă de cercetare, precizez că, am ținut cont de mai multe considerente, precum:

- cercetarea dezbată o temă de mare interes pentru toți participanții la viața socială și economică de pe întreg teritoriul României și al Uniunii Europene, indiferent dacă este vorba de autoritățile publice, instituții financiar-bancare, agenți economici, persoane fizice, ONG-uri etc;

- fondurile europene reprezintă un mecanism de finanțare riguros organizat atât prin proceduri și norme reglementate de statul român, cât și de Uniunea Europeană, mecanism de finanțare de care, în mod teoretic, orice

sistem economic ar avea nevoie în vederea funcționării în condiții optime și dezvoltării eficiente;

- experiența practică acumulată în domeniul absorbției fondurilor europene în exercițiul 2007-2013 a demonstrat că impactul fondurilor europene asupra economiilor care au beneficiat de acestea a fost unul pozitiv, acestea contribuind în mod real la creștere și dezvoltare economică;

- ținând cont de situația economică a României, care în momentul actual se confruntă cu efectele crizei economice provocată la nivel mondial de virusul COVID-19, respectiv instabilitate economică, deficiențe în sectorul medical și profunde dezechilibre bugetare, apreciez că fondurile europene pot reprezenta pentru economia românească cel mai ieftin, eficient și accesibil mecanism de finanțare. Utilizarea corectă a acestora va putea contribui la relansarea economiei românești, creșterea și dezvoltarea acesteia, precum și dezvoltarea regională.

Scopul prezentului demers științific este de a realiza o imagine de ansamblu, bazată pe elemente importante, atât din punct de vedere teoretic, cât și din punct de vedere al analizei practice, cu privire la rolul, impactul și tendințele fondurilor europene asupra dezvoltării economiei românești. Trebuie menționat că, scopul lucrării a fost stabilit, plecând de la premisa că fondurile europene alocate României, prin intermediul strategiei de dezvoltare regională, de către Uniunea Europeană, sunt considerate unul dintre cele mai eficiente și economice mecanisme de finanțare a dezvoltării regionale.

Obiectivul general al prezentei lucrări este reprezentat de identificarea acelor soluții cu privire la adaptarea în vederea eficientizării strategiei de absorbție a fondurilor europene de către România cu scopul creșterii și dezvoltării economiei în concordanță cu prevederile menționate în politica de coeziune a Uniunii Europene. Detalierea obiectivului general se realizează prin următoarele obiective specifice ale lucrării, care au ca scop analizarea:

- universului dezvoltării regionale;
- arhitecturii politicii de regionalizare a României;
- implicării bugetului public în finanțarea dezvoltării regionale;
- rolului creditului bancar ca și sursă complementară de finanțare a politicii de dezvoltare regională;
- impactului fondurilor structurale și de coeziune, privite ca sursă semnificativă de finanțare a dezvoltării regionale.

În vederea atingerii scopului și obiectivelor prezentei lucrări, mi-am propus să:

- realizez o evaluare riguroasă a strategiei de dezvoltare regională adoptată de România în vederea atingerii obiectivelor promovate prin politica de coeziune de către Uniunea Europeană, pentru a identifica eventuale